

ARBETSMILJÖ VID RIVNING, SANERING OCH HÅLTAGNING – EN VÄGLEDNING

Foto: Gunilla Bernevi Rex

Riv- och Saneringsentreprenörerna och Håltagningsentreprenörerna
inom Sveriges Bygginstrumenter

12 maj 2016

SBUF stödjer
forskning & utveckling

som leder till
praktisk handling

FÖRORD

Syftet med denna vägledning är att ge lätt tillgänglig kunskap för alla som arbetar praktiskt med rivning, sanering och håltagning. Den personal på arbetsplatsen som inte har fått utbildning för arbetsledare eller skyddsombud har ofta dålig kunskap om vilka risker som finns på arbetsplatsen och hur man skyddar sig. Kunskap är en nödvändig förutsättning för att tänka och göra rätt när det gäller arbetsmiljön! Ett bra arbetsmiljöarbete ger en säkrare arbetsplats, mindre kostnader för olyckor och skador och ett effektivare arbete.

Vägledningen bygger på Rivbranschens arbetsmiljöutbildning, som togs fram i sin första version i juni 2012 av Riv- och Saneringsentreprenörerna och Håltagarna inom Sveriges Byggindustrier. Utbildningen har sedan dess utvecklats och förbättrats. Materialet utarbetades då av Gunilla Bernevi Rex, Per Karlsson, Lars Sandström och Peter Retsmar. Rivbranschens arbetsmiljöutbildning kan ses som ett komplement till den satsning som Sveriges Byggindustrier gör, kallad Säker arbetsplats.

Denna vägledning har utarbetats av Gunilla Bernevi Rex, Per Karlsson och Lars Sandström med Lars Sandström som ansvarig. Gunilla Rex har varit projektledare och utformat huvudparten av textmaterialet. Foton har tagits av Peter Retsmar, Gunilla Bernevi Rex, Per Karlsson, Igor Kecskés Maconkai, Bengt Gustafsson, Riviära AB, Svensk Kvalitetssanering AB, AddSafe samt Industri & Skadesanering AB. Materialet har bearbetats och formgivits av Gracemill Communication AB.

Styrgrupp för projektet har varit: Lars Sandström, Riv- och Saneringsentreprenörerna, Per Karlsson, Riv- och Saneringsentreprenörerna, Håkan Karlsson, Riviära Team AB, Igor Kecskés Maconkai, Rivningsentreprenad Group Skandinavien AB, Anders Andersson, Void AB, Linda Dahlin, Betonghåltagning i Göteborg AB, Elisabeth Johansson, RiJo Håltagning AB. Björn Samuelson, expert Hälsa och säkerhet, Sveriges Byggindustrier, har varit referensperson.

Finansiärer har varit SBUF, Riv- och Saneringsentreprenörerna och Håltagningsentreprenörerna inom Sveriges Byggindustrier, och medlemsföretag har medverkat med egen tid.

Ett varmt tack till alla som medverkat i projektet!

Förhoppningen är nu att alla företag som arbetar med rivning, sanering och håltagning ska dela ut vägledningen till sin personal och att den kommer att påverka säkerheten i deras arbete! Fler arbetsmiljökurser kommer också att anordnas för samma målgrupp.

12 maj 2016

Lars Sandström
Ordförande i Riv- och Saneringsentreprenörerna

Anders Andersson
Ordförande i Håltagningsentreprenörerna

SAMMANFATTNING

Denna vägledning handlar om arbetsmiljön vid rivning, sanering och håltagningsarbeten. Den innehåller ett stort antal bildexempel på både bra och dålig arbetsmiljö och kortfattade texter om risker i arbetet och hur dessa kan förebyggas.

Vägledningen bygger på bildmaterialet och texterna i Rivbranschens arbetsmiljöutbildning, som togs fram i sin första version i juni 2012 av Riv- och Saneringsentreprenörerna och Håltagarna inom Sveriges Byggindustrier. Från den uppdaterade utbildningen har de flesta bilderna använts, med några kompletteringar, och texterna har bearbetats så att de delvis är i form av löpande text och i vissa fall punktlistor som i kursmaterialet.

Vägledningen beskriver risker för olycksfall och hälsa vid rivning, sanering och håltagning. Den tar t ex upp risker som fall, ras, tunga lyft, arbetsmaskiner, damm och farliga ämnen som asbest, PCB, kvicksilver och mögel. Den beskriver hur man förebygger och skyddar sig mot riskerna och ger exempel på personlig skyddsutrustning. Viktiga avsnitt är också en kortfattad beskrivning av systematiskt arbetsmiljöarbete, vad man gör vid en skada eller olycka samt vem som har ansvar på arbetsplatsen och speciellt det ansvar för arbetsmiljön som var och en har.

Alla medlemsföretag i de två organisationerna Riv- och Saneringsentreprenörerna och Håltagarna inom Sveriges Byggindustrier kommer att få rapporten för utdelning till sina anställda.

INNEHÅLL

VARFÖR BEHÖVS EN VÄGLEDNING FÖR ARBETSMILJÖ?	4
PROJEKTETS GENOMFÖRANDE	4
UTFORMNING AV VÄGLEDNINGEN	4
DESSA HAR ARBETAT MED PROJEKTET	5
TIDER	5
RESULTAT OCH INFORMATIONSSPRIDNING	6
LITTERATUR OCH WEBBPLATSER	6

VARFÖR BEHÖVS EN VÄGLEDNING FÖR ARBETSMILJÖ?

Bakgrunden till projektet ”Arbetsmiljö vid rivning, sanering och håltagning – en vägledning” är de många hälsoriskerna och olycksfallen inom byggbranschen, där de som arbetar med rivning, sanering och håltagning är en särskilt utsatt grupp. De som river måste ha kunskap om hur det aktuella huset ska rivas för att förhindra bland annat ras- och fallolyckor. Det finns också risker med farliga ämnen som friläggs och måste saneras i samband med rivning. Här behövs kunskap om var farliga ämnen finns eller kan finnas och vad man ska göra om man hittar farliga ämnen.

Den personal på arbetsplatsen som inte har fått utbildning för arbetsledare eller skyddsombud har ofta dålig kunskap om vilka risker som finns på arbetsplatsen och hur man skyddar sig. Därför har Riv- och Saneringsentreprenörerna i samarbete med Håltagningsentreprenörerna inom Sveriges Byggindustrier i ett tidigare projekt 2012 tagit fram en arbetsmiljöutbildning för den här kategorin av arbetare, med finansiering från bland annat SBUF. Genom Riv- och Saneringsentreprenörerna har ett antal kurser i arbetsmiljö hållits för medlemsföretag i de två organisationerna, och materialet som utformats för arbetsmiljökursen har då använts och successivt uppdaterats och förbättrats.

Men alla medlemsföretag har inte haft arbetsmiljökurser för sin personal. Därför har detta utvecklingsprojekt genomförts för att ta fram en skrift som bygger på materialet i arbetsmiljökursen. Medlemsföretagen i Riv- och Saneringsentreprenörerna och Håltagningsentreprenörerna får denna skrift för utdelning till sin personal. Företag utanför dessa organisationer ska kunna köpa skriften. Det här ger en ny möjlighet att nå ut till alla medlemsföretag och även andra företag och deras anställda. Vi hoppas även kunna påverka företagsledningarna till ett större engagemang i arbetsmiljöarbetet.

Vägledningen ska ge lätt tillgänglig kunskap för alla som arbetar praktiskt med rivning, sanering och håltagning. Den kan bidra till en bättre arbetsmiljö med mindre risk för olyckor och dålig hälsa, mindre kostnader för olyckor och skador samt ett effektivare arbete.

PROJEKTETS GENOMFÖRANDE

Arbetsmiljökursens bilder från praktiskt arbete visar både dåliga och bra exempel på arbetsmiljö. Dessa bilder med vissa kompletteringar är grunden för skriften tillsammans med de texter som presenteras som Power-Point-bilder i kursmaterialet. Alla personer eller företag som har bidragit med foton har via mejl godkänt att bilderna används i vägledningen och att fotografernas namn endast anges samlat på ett ställe. Bildmaterialet och en förenklad version av kursens texter har lämnats till en reklambyrå, som har bearbetat materialet. Efter styrgruppens godkännande har materialet lämnats för tryckning.

Utformning av vägledningen

Texten har fått en lättläst form med löpande text och i vissa fall punktlistor. Skriften har utformats med en tilltalande och färgstark layout som ska locka till läsning. De olika avsnitten är lätta att hitta genom en färgmarkering i kanten. Sprialbindningen ger möjlighet att vika upp

en sida och lägga ifrån sig skriften utan att den faller ihop. Formatet är inte så stort och kanske ryms skriften i en ficka, så att den kan tas med på arbetsplatsen.

Vägledningen innehåller avsnitten:

- Vem är ansvarig för arbetsmiljön?
- Systematiskt arbetsmiljöarbete
- Förberedelser för arbetet
- Arbetsmetoder, verktyg och skydd
- Fall, ras, belastning m m – Risker och åtgärder
- Arbetsmaskiner, hjälpmedel, trafik – Risker och åtgärder
- Ensamarbete, trötthet, stress m m – Risker och åtgärder
- Brand, el, damm, gaser m m – Risker och åtgärder
- Farliga ämnen
- Vad gör man vid skada eller olycka?
- Avfallshantering

Dessa har arbetat med projektet

Styrgrupp

- Lars Sandström, Riv- och Saneringsentreprenörerna
- Per Karlsson, Riv- och Saneringsentreprenörerna
- Håkan Karlsson, Riviära Team AB
- Igor Kecskés Maconkai, Rivningsentreprenad Group Skandinavien AB
- Anders Andersson, Void AB
- Linda Dahlin, Betonghålltagning i Göteborg AB
- Elisabeth Johansson, RiJo Hålltagning AB

Projektledare och sekreterare i styrgruppen

- Gunilla Bernevi Rex, Rex Hus & Miljökonsult.

Arbetsgrupp

- Per Karlsson, Viking Riv- och Hålltagning AB
- Gunilla Bernevi Rex, Rex Hus & Miljökonsult

Referensperson

- Björn Samuelson, expert Hälsa och säkerhet, BI

Reklambyrå

- Gracemill Communication AB, genom Åsa Rex Nygård, Karin Wahlberg.

Tider

Arbetet har genomförts enligt tidplanen. Arbetet har utförts under februari till maj 2016. Ett möte har hållits i styrgruppen som har läst igenom och vid mötet kommenterat förslaget till texter, bilder och utformning av skriften. Namnet på vägledningen har ändrats något för att visa att den även riktar sig till hålltagningsbranschen. Efter viss ytterligare bearbetning har

materialet skickats till styrgruppens medlemmar och till Björn Samuelsson via mejl, och det har godkänts av alla före tryckning.

RESULTAT OCH INFORMATIONSSPRIDNING

1000 ex har tryckts av vägledningen och finns på Riv- och Saneringsentreprenörernas kansli. Hur den praktiska distributionen ska göras kommer att diskuteras vid Riv- och Saneringsentreprenörernas och Håltagarnas styrelsemöte i maj. Företag som inte är medlemmar i organisationerna kan beställa skriften från Riv- och Saneringsentreprenörerna. Tryckning av fler exemplar beställs vid behov.

Information om vägledningen skickas via nyhetsbrev till medlemsföretagen och läggs ut på Riv- och Saneringsentreprenörernas och Håltagningsentreprenörernas webbplatser. Sveriges Byggindustrier får möjlighet att informera medlemmar om Vägledningen t ex genom Byggbrevet.

LITTERATUR OCH WEBBPLATSER

Litteratur och webbplatser av intresse för ämnet är t ex de här:

Webbplatser

- www.arbetarskydd.se (Talentum media AB)
- www.arbetsmiljoforskning.se (lättläst om forskning, AFA försäkring)
- www.arbetsmiljoupplysningen.se (Prevent, ger bred info)
- www.av.se (Arbetsmiljöverket, här finns alla föreskrifter AFS att ladda ner)
- www.byggnads.se (Byggnadsarbetareförb.)
- www.duochjobbet.se (tidning på nätet om arbetsmiljö)
- www.europeandemolition.org (European Demolition Association, EDA)
- www.msb.se (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Ger ut föreskrifter om skydd mot olyckor, brand, explosion m m)
- www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-5491-0.pdf
Rapport: Förorenade byggnader – Undersökningar och åtgärder
- www.prevent.se (bred info)
- www.sanerapcb.nu (info om PCB)
- www.sverigesbyggindustrier.se (bl a En säker arbetsplats (har också en gratis interaktiv säkerhetsutbildning på nätet), Tysta boken, Riktlinjer för resurs- och avfallshantering vid byggande och rivning)
- www.vibration.db.umu.se (Vibrationsdatabas)
- www3.ivl.se/rapporter/pdf/B1898.pdf, Rapport: Sanering av mögelskador

Branschtidningar

- HiB-INFO (Håltagningsentreprenörernas tidning, www.haltagningsentreprenorererna.se)
- www.byggnadsarbetaren.se (Byggnads tidning)
- Professionell Demolering (www.pdworld.com)

Skrifter

- AFS 2001:01 Systematiskt arbetsmiljöarbete m fl AFS från AV
- Riktlinjer för resurs- och avfallshantering vid byggande och rivning (se Sveriges Byggindustriers webbplats. Är en utveckling av Kretsloppsrådets riktlinjer för byggsektorns avfallshantering, 2007)
- Dag Lundblad, Marie Hult, Farliga material i hus, Formas, 2006
- EDA:s Riktlinjer för hög nivå, EDA (European Demolition Association)